

a lelőhely középső és K-i részén sűrűsödtek. A lelőhelyen lévő 62 objektum többsége egyrétegű volt, igen kevés leletanyaggal. Többségük gödör (33), melyek közül 1 a bronzkorra és 4 a római korra keltezhető 28 gödör, 8 sekély árok és 29 cölöphely nem tartalmazott leletanyagot.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Domján Anita, Pelikán Márk, Mezei Tamás technikusok.

HERBÁLY RÓBERT

331. Nagybánhegyes, Kovácsházi határszél (KÖH 73087)

(Békés megye) B, Sza

2010. augusztus 9. és szeptember 1. között végeztünk megelőző feltárást a MOL-7 jelű lelőhelyen, a Kunágota MOL gázvezeték építéséhez kapcsolódóan. A feltárással érintett lelőhely a nyomvonal 13+450–13+950 km-pontjai között található, Nagybánhegyes belterületétől kb. 1600 m-re DDNy-ra, a Reformátuskovácsházától elválasztó határvonal két oldalán, a Montághy-úti-föld és a Tanárnő-dűlő határrészekben, felerészt a kovácsházi területre átnyúlva. A korábbi terepbejárás során egy 450×300 m-es körzetben őskori és szarmata kori kerámiatöredék került elő. A feltárt 2772 m²-ből 1992 m² volt objektumokkal fedett. A 400 m hosszú és 6 m széles szelvényben 75 stratigráfiai jelenség, ill. 65 régészeti objektum került napvilágra. Ebből 7 bronzkorinak, 53 római kori szarmata jelenségnek bizonyult, a többi ismeretlen és újkori objektum volt. Mindkét korszakot telepobjektumok képviselték. Ezek zömében kisebb-nagyobb agyaggyerő gödrök voltak, amelyek később a telep hulladékaival töltődtek fel.

A szelvény középső harmadában, közel 100–120 m hosszan került elő az a 7 bronzkori objektum, melyek közül 4 kerek szájú, hordós, vagy méhkas alakú verem volt, 3 pedig nagyméretű gödörkomplexum részlete. Igen nagy mennyiségű kerámia, állatsont került elő belőlük. A leletek döntő hányadát képviselő kerámia között gyakoriak a kisebb füles bögrék, ahol a fül szinte mindig a peremből indul. Emellett feltűntek nagyobb tárolóedények darabjai is. A terület gondosan simított, fényes, fekete vagy barnás, gyakori a foltosra égett felület. A soványítás kizárólag kerámiázúsalékkal történt. Az edényeken megfigyelhető díszítések között gyakori a seprűs besimítás, a plasztikus háromszög átmetszetű lécdísz, a bütyökdíszek egyszerű, zömében kisebb variációi, de gyakori az ujjbenyomkodott léctag is, amely zsinegdísz-szerűen az edény füléhez is kapcsolódhat. A bekarcolt díszítményekkel ellátott töredékek száma csekély. A területen pár csaknem ép bögre is előkerült, amelyekre jellemző a nyomott gömbös test, a vállvonal lépcsős tagolása, esetenként talpkorong is megfigyelhető volt. A csontleletek között figyelmet érdemel egy kiszé-

lesedő végű lapos ép csonttű. Az egyik gödörből kúp alakú agyagból készült átfúrt szövőszéknehezék került elő. A kőeszközök között néhány pattintott (nyílhegy) és csiszolt (őrlőkő) darab érdemel említést. A formai jegyek és a díszítések alapján a települést a bronzkor korai időszakának végén, ill. a középső bronzkor elején lakhatták.

A szelvény teljes hosszában megtalálható *szarmata* telepobjektumok között a gödrök mellett 2–3 épületmaradvány is előkerült. A vermek csoportokba rendeződve kerültek elő, köztük kisebb-nagyobb szabad területek húzódtak. Többségük az általános és klasszikus hengeres, hordós, teknős, vagy méhkas alakú formát mutatta. Ezek között volt pár igen nagyméretű is. Néhány verem az ásatási felület K-i oldalán ezektől eltérő ovális szájú, igen nagyméretű agyaggyerő, tagolt aljú gödör volt. Jellemző a szarmata vermekre, hogy leletanyaguk 80%-a a betöltés felső harmadában húzódnak ún. omladékrétegből került elő. A házak között egy nagyobb, csaknem teljesen a szelvényünk területére eső, kissé az altalajba mélyített aljú épület maradványa emelhető ki. A téglalap alaprajzú, ÉNy–DK-i tájolású épület hossz tengelyében, az épület középső harmadában egy-egy cölöphely került elő. Ezek alapján a tetőszerkezet a nyeregtető és a sátoztető közötti átmeneti formaként képzelhető el. Az épület korát a ház padlóján előkerült római készítésű, bronzból öntött pontkördíszes gombos végű, lapos szíjszorító szíjvég alapján a Kr. u. 2–3. századra tehetjük. A leletek között természetesen döntő többségben vannak a korongon készült, sávosan simított edények töredékei. Gömbös, duzzadt peremű, lépcsősen tagolt falú talak, nagyobb hombárok töredékei mellett jelentős a kézzel formált fazekak száma is. Utóbbiak peremén ferde bevagdosások, oldalukat geometrikus vonalakkal osztották mezőkre. Több gombos fedő töredéke is előkerült az objektumokból. A szarmata település lakói kapcsolatban álltak a római fennhatóság alatt lévő területekkel. A kapcsolatok két irányba mutatnak. Több, nagyobb méretű, római fehér mázas amphora perem- és oldal-töredék a Fekete-tenger irányába mutató kereskedelem bizonyítéka. A gombos végű bronz szíjvég, valamint egy vadászjelentes terra sigillata töredék előkerülése a Ny-i irányú kapcsolatokra utal. A római készítésű importok valamint a barbár kerámia stílusa alapján a szarmata településrészletet a Kr. u. 2–3. századra datáljuk.

Munkatársak: Nagy Norbert, Takács Gábor, Gyűrösi Tímea ásatási technikusok. A geodéziai felmérést a Nemzeti Örökségvédelmi Központ szegedi régiójában dolgozó geodéták végezték.

PÓPITY DÁNIEL

332. Nagybánhegyes, Összekötő út (KÖH 73093)

(Békés megye) B

A Kunágota MOL-8 jelű lelőhely Nagybánhegyestől DDNy-ra található, a Kaszapert Nagybánhegyessel összekötő műút ÉNy-i oldalán, a Tatár-árok nevű egykori